

moguće osiguranje prethodnom mjerom. Ona je moguća i dopuštena samo radi osiguranja novčane tražbine (v. čl. 332. st. 1.).

S druge strane, kada je riječ o novčanoj tražbini, zakonodavac traži da se, ako se i privremenom mjerom i prethodnom mjerom ostvaruje jednaka svrha osiguranja, predlagatelj opredijeli za snažnije sredstvo osiguranja. Pokaže li se da se osiguranjem privremenom mjerom ostvaruje različita svrha od one prethodnom mjerom, dopušteno je odrediti privremenu mjeru. Dapače, u čl. 335. st. 2. predviđena je i uređena mogućnost da se uz osiguranje prethodnom mjerom odredi i osiguranje kojom od privremenih mjera ako je u konkretnom slučaju to potrebno i ispunjene su pretpostavke za određivanje osiguranja.

Iz sudske prakse

1. Iz spisa predmeta slijedi da je predlagateljica osiguranja podnijela prijedlog radi osiguranja novčane tražbine na temelju odluke suda koja nije postala ovršna, dakle pravilno je sud prvog stupnja utvrdio da se radi o situaciji iz čl. 332. st. 1. OZ-a. Iz navedenog slijedi da je pravilno sud prvog stupnja utvrdio da predlagateljica osiguranja predlaže odrediti privremenu mjeru zabranom opterećivanja i otuđivanja nekretnina, obrazlažući to navodima za određivanje prethodne mjere, međutim predlagateljica ne traži određivanje prethodne mjere, slijedom čega je sud prvog stupnja pravilnom primjenom navedenih odredbi utvrdio da je prijedlog za osiguranje... nedopušten.

ŽS u Zadru, Gž Ovr-156/2024-2 od 17. rujna 2024., MSVS.

V. za stariju praksu: Pravo 85, str. 1017. - 1019.

2. Privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine

Pretpostavke za određivanje privremene mjere

Članak 344.

(1) Privremena mjera radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost da će bez takve mjere protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine time što će svoju imovinu otuđiti, prikriti ili na drugi način njome raspolagati.

(2) Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati opasnost iz stavka 1. ovoga članka ako učini vjerojatnim da bi predloženom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu.

(3) Smatra se da opasnost iz stavka 1. ovoga članka postoji ako bi se tražbina imala ostvariti u inozemstvu.

Kada je stupio na snagu, čl. 344. odgovarao je čl. 296. OZ/96 i nije se razlikovao od njega. Jednako je i sada jer se u međuvremenu nije interveniralo u tu odredbu.

Steknu li se pretpostavke predviđene Zakonom, osiguranje privremenom mjerom može se odrediti za osiguranje novčane i nenovčane tražbine. Opća je pretpostavka za dopuštenost osiguranja privremenom mjerom predviđena u čl. 343. - da se ista svrha osiguranja ne može ostvariti prethodnom mjerom. V. komentar uz navedenu odredbu.

Postoje, međutim, i daljnje pretpostavke koje se traže za osiguranje privremenom mjerom, a razlikuju se ovisno o tome radi li se o osiguranju novčane ili nenovčane tražbine.

I. Pravilom iz odredbe st. 1. predviđene su pretpostavke koje se traže za osiguranje privremenom mjerom novčane tražbine.

Privremena mjera radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti ako se ispune, i to kumulativno, sljedeće pretpostavke:

a) da je predlagatelj osiguranja učinio vjerojatnim postojanje (novčane) tražbine čije osiguranje privremenom mjerom traži i

b) da je predlagatelj osiguranja učinio vjerojatnim opasnost da će bez osiguranja privremenom mjerom protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine time što će otuđiti, prikriti ili na drugi način raspolagati svojom imovinom.

Navedenim pretpostavkama treba udovoljiti do stupnja vjerojatnosti.

“Zadatak je suda da se uvjeri o postojanju ili nepostojanju činjenica od kojih zavisi primjena prava. Postojanje i sadržaj određene činjenice može biti izvjesno (kad provedeni dokazi isključuju svaku razumnu sumnju suda u njezino postojanje) ili njezino postojanje može biti vjerojatno, tj. da ima više argumenata koji govore u prilog uvjerenja suda u postojanje relevantne činjenice nego onih koji govore protiv. U biti spoznaje nema kvalitativne razlike između izvjesnosti i vjerojatnosti. Razlika je samo kvantitativna. U oba slučaja postojanje relevantnih činjenica mora dokazati ona stranka koja tvrdi da one postoje (po pravilima o teretu dokazivanja) s tim da u prvom slučaju mora dokazati da činjenica postoji do stupnja izvjesnosti, a u drugom slučaju mora dokazati da činjenica vjerojatno postoji.”⁹⁹³

II. U prvom redu, predlagatelj osiguranja treba učiniti vjerojatnim postojanje svoje novčane tražbine prema protivniku osiguranja.⁹⁹⁴ Tražbina može biti i nedospjela i uvjetna (čl. 343. st. 1.).

V. npr. ŽS u Rijeci, Gž 750/2018-3 od 8. svibnja 2018.

⁹⁹³ VS, Revd 2320/2023-2 od 4. listopada 2023., IUS INFO.

⁹⁹⁴ Vrhovni sud u predmetu Rev 1291/2016-4 od 9. siječnja 2018. kaže: “Ovaj sud je našao da je pobijana odluka drugostupanjskoga suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s pravim shvaćanjem na kojemu se temelji obrazloženje rješenja VS Rev 1494/2011-2 od 28. prosinca 2011., koje glasi: ‘U ovom konkretnom slučaju nižestupanjski sudovi nisu se bavili pitanjem vjerojatnosti postojanja tražbine jer su zauzeli stajalište da je sama tužba dovoljan dokaz za to. ...

Naime prema pravnom shvaćanju ovog revizijskog suda, samom činjenicom podnošenja tužbe radi isplate protiv protivnika osiguranja ne može se smatrati da je predlagatelj osiguranja učinio

III. Vjerojatnost postojanja opasnosti da će bez osiguranja privremenom mjerom protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine otuđenjem, prikrivanjem ili drukčijim raspolaganjem svojom imovinom ovisi o okolnostima konkretnog slučaja. Traži se tzv. subjektivna opasnost da će namirenje tražbine predlagatelja osiguranja biti spriječeno ili znatno otežano raspolaganjima protivnika osiguranja. Nije potrebno da postoji tzv. objektivna opasnost.

U naprijed navedenoj odluci (ŽS u Rijeci, Gž 750/2018-3 od 8. svibnja 2018.) naglašeno je da opasnost u smislu odredbe čl. 344. OZ-a znači poduzimanje konkretnih radnji ili propuštanja, svjesno poduzimanje radi ugrožavanja namirenja predlagateljeve tražbine. Smatra se, na primjer, da sama činjenica što na računu protivnika osiguranja nema dovoljno ili uopće nema sredstava ne čini vjerojatnim postojanje opasnosti za namirenje tražbine predlagatelja osiguranja ne odredi li se osiguranje privremenom mjerom, već je predlagatelj osiguranja dužan učiniti vjerojatnim subjektivnu opasnost da će protivnik osiguranja raspolagati svojom imovinom ne odredi li se osiguranje privremenom mjerom.⁹⁹⁵

IV. Predmnijeva se da opasnost da će bez određivanja osiguranja privremenom mjerom protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine otuđenjem, prikrivanjem ili drukčijim raspolaganjem svojom imovinom - postoji kada se tražbina treba ostvariti u inozemstvu (st. 3.).

Riječ je o oborivoj predmnjevi, pa je protivniku osiguranja dopušteno dokazivati da takva opasnost ne postoji. Razlozi u prilog zaključku o oborivosti predmnjeve proizlaze iz odgovarajuće primjene pravila iz čl. 333. st. 3. na koje upućuje čl. 355. i određuje da će se i kada se tražbina treba ostvariti u inozemstvu odbiti prijedlog za osiguranje prethodnom mjerom (ovdje privremenom mjerom) odnosno ukinuti osiguranje prethodnom mjerom (ovdje privremenom mjerom) i obustaviti postupak učini li protivnik osiguranja vjerojatnim da opasnost ne postoji ili je prestala.

vjerojatnim postojanje svoje novčane tražbine u smislu odredbe čl. 296. st. 1. OZ-a, već sud treba dati ocjenu vjerojatnosti postojanja tražbine na temelju isprava koje je tužitelj priložio uz tužbu.

S obzirom na to da se obrazloženje pobijanog rješenja temelji na shvaćanju koje nije u skladu s pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda u odluci Rev 1494/2011-2 od 28. prosinca 2011., revizija je osnovana u odnosu na naznačeno pitanje.” VS, Rev 1291/2016-4 od 9. siječnja 2018., MSVS.

⁹⁹⁵ ŽS u Rijeci u odluci Gž Ovr-320/2024-4 od 14. veljače 2025. kaže: “Predlagatelj osiguranja trebao je upozoriti na konkretne radnje odnosno propuštanja dužnika, svjesno poduzetih radi ugrožavanja namirenja predlagateljeve tražbine.

Radnje protivnika osiguranja moraju stvarno ugrožavati naplatu predlagateljeve tražbine, a sud mora utvrditi postojanje takvih radnji odnosno propuštanja dužnika i subjektivni odnos dužnika prema njima, što znači da se ne može smatrati da je opasnost učinjena vjerojatnom već zbog same objektivno postojeće činjenice da protivnik osiguranja nije platio određenu tražbinu i da je on (su)vlasnik određene imovine kojom bi odgovarao za svoje dugove.” ŽS u Rijeci, Gž Ovr-320/2024-4 od 14. veljače 2025., MSVS.

Usp. s čl. 557.b st. 1. ZKP-a prema kojem se, u postupku osiguranja privremenom mjerom pretpostavlja postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena (usp. derogirani čl. 12. st. 1. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi).

V. U jednom slučaju predlagatelj osiguranja, ipak, ne treba učiniti vjerojatnim postojanje opasnosti da će bez određivanja osiguranja privremenom mjerom protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine otuđenjem, prikrivanjem ili drukčijim raspolaganjem svojom imovinom.

Riječ je o slučaju kada predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da bi predloženim osiguranjem privremenom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu. Smatra se da je tom zahtjevu udovoljeno npr. kod osiguranja privremenom mjerom zabranom otuđenja i opterećenja pokretnine bez oduzimanja pokretnine iz posjeda protivnika osiguranja.

VI. Iznimno, osiguranje privremenom mjerom novčane tražbine može se odrediti i ako predlagatelj osiguranja ne učini vjerojatnim postojanje tražbine i subjektivnu opasnost za njezino ostvarenje u slučaju da prethodno daje osiguranje za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati osiguranjem privremenom mjerom (čl. 349. st. 1.).

VII. V. odluku ŽS u Zagrebu Gž Ovr-1859/2023-2 od 15. travnja 2024. za stajalište da je prilikom ispitivanja je li privremena mjera potrebna i u kojem obimu potrebno posebno voditi računa je li zadovoljen test razmjernosti između zaštićenog interesa predlagatelja osiguranja i tereta koji protivnik osiguranja trpi takvom mjerom.

V. još da Vrhovni sud u gore navedenoj odluci Rev 1291/2016-4 od 9. siječnja 2018. kaže: “Stoga će sud voditi računa o tome da se privremenom mjerom zabrane otuđenja i opterećenja prava vlasništva ograničavaju vlasnička prava protivnika osiguranja, pa je potrebno pažljivo ispitati je li privremena mjera potrebna i u kojem obimu. Posebno je potrebno kod ocjene o osnovanosti žalbe voditi računa o tome je li zadovoljen test razmjernosti između zaštićenog interesa predlagatelja osiguranja i tereta koji protivnik osiguranja trpi takvom mjerom uzimajući u obzir odnos između visine potencijalnog potraživanja predlagatelja osiguranja i vrijednosti predmeta osiguranja, kako se ne bi dogodilo da vrijednost ‘blokiranje’ imovine znatno premašuje visinu osigurane tražbine.”

Iz sudske prakse

1. Prvostupanjski sud pravilno je utvrdio da je tužitelj učinio vjerojatnim postojanje novčane tražbine s obzirom na to da je predniku žaliteljica... isplatio novčani iznos... s osnova

isplate kupoprodajne cijene temeljem ugovora o kupoprodaji nekretnina... koji je utvrđen ništetnim, pa tužitelj temeljem čl. 323. st. 1. ZOO-a ima pravo zahtijevati povrat onog što je dao na temelju ništetnog pravnog posla od žaliteljica, koje kao nasljednice odgovaraju za dugove ostavitelja primjenom čl. 139. st. 1. ZN-a. Osim toga prvostupanjski sud je pravilno zaključio, cijeneći visinu tražbine i mogućnost raspolaganja žaliteljica s naslijeđenim novčanim sredstvima, da postoji opasnost da preostala naslijeđena imovina neće biti dostatna za namirenje tražbine, zbog čega je osnovano prihvatio prijedlog i nije bio dužan omogućiti žaliteljicama izjašnjenje o prijedlogu.

Zalbeni navodi kojima žaliteljice ističu da se novčanim sredstvima koja je njihov prednik ostvario kupoprodajom koriste za uzdržavanje upravo govore u prilog vjerojatnosti da će tuženici bez određene mjere osiguranja imovinom raspolagati i na taj način otežati namirenje tužiteljeve tražbine.

ŽS u Varaždinu, Gž 262/2021-2 od 23. ožujka 2022., MSVS.

2. Zato u nastavku postupka prije svega treba utvrditi postojanje okolnosti iz kojih proizlazi vjerojatnost nenovčane tražbine radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji, dakle vjerojatnost da tužitelj ima prema prvotuženiku dospjelu novčanu tražbinu u određenom iznosu, zatim da je u vrijeme raspolaganja prvotuženik znao ili mogao znati da poduzetim raspolaganjem sklapanjem kupoprodajnog ugovora nanosi štetu tužitelju i da je drugotuženiku kao trećoj osobi s kojom je i u čiju je korist radnja poduzeta to bilo poznato ili moglo biti poznato. Naravno, predlagatelj osiguranja mora učiniti vjerojatnim i postojanje opasnosti da bi bez takve mjere protivnik osiguranja spriječio ili znatno otežao ostvarenje tražbine osobito time što bi promijenio postojeće stanje stvari ili da je mjera potrebna da bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadle štete koja prijete. Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati postojanje ove opasnosti samo ako učini vjerojatnim da bi predloženom privremenom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu (čl. 344. st. 2. OZ-a). Ako predlagatelj osiguranja nije učinio vjerojatnim da bi protivnik osiguranja određivanjem privremene mjere pretrpio samo neznatnu štetu, bio bi dužan dokazati opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja spriječio ili znatno otežao naplatu takve tražbine.

Naime, opasnost u smislu odredbe čl. 344. OZ-a znači poduzimanje konkretnih radnji ili propuštanja, svjesno poduzimanje radi ugrožavanja namirenja predlagateljeve tražbine. One moraju stvarno ugrožavati buduću naplatu predlagatelja tražbine, a sud mora utvrditi postojanje takvih radnji odnosno propuštanja dužnika i subjektivni odnos dužnika prema njima. To nadalje znači da se ne može smatrati da je opasnost učinjena vjerojatnom već samo zbog toga što protivnik osiguranja prodaje svoje pokretne ako ta prodaja nije poduzeta radi ugrožavanja namirenja predlagateljeve tražbine.

ŽS u Rijeci, Gž 750/2018-3 od 8. svibnja 2018., MSVS.

3. Privremenom mjerom zabrane otuđenja i opterećenja prava vlasništva ograničavaju se vlasnička prava protivnika osiguranja, pa prilikom ispitivanja je li privremena mjera potrebna i u kojem obimu treba posebno voditi računa o tome je li zadovoljen test razmjernosti između zaštićenog interesa predlagatelja osiguranja i tereta koji protivnik osiguranja trpi takvom mjerom (tako Vrhovni sud, Rev 1291/2016-4 od 9. siječnja 2018.). Naime, kada bi tražbina predlagateljice i bila vjerojatna, mjera bi morala biti proporcionalna zaštićenom interesu vjerovnika. Proporcionalnost mjere uključuje u sebi učinkovitost i nužnost mjere. Svrha privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine sastoji se u konzerviranju postojećih stanja glede protivnikovog vlasništva na predmetu osiguranja kako bi predlagatelj osiguranja u slučaju uspjeha u sporu mogao svoju tražbinu u ovršnom postupku naplatiti upravo unovčenjem predmeta osiguranja. Privremena mjera zabrane otuđenja i opterećenja nekretnina po svojoj je prirodi zadiranje u

Ustavom zaštićena vlasnička prava koja uključuju i pravo raspolaganja. Zbog toga će sud na prijedlog predlagatelja osiguranja odrediti takvu mjeru samo ako nađe da je mjera nužna i da je proporcionalna pravom zaštićenom interesu predlagatelja. Ako vjerovniku stoje na raspolaganju druga sredstva osiguranja koja u dovoljnoj mjeri osiguravaju njegovu novčanu tražbinu, nema mjesta određivanju takve mjere. O nužnosti mjere sud odlučuje na temelju podataka koje je iznio predlagatelj (tako VTS, Pž 5297/2008-3).

Za ocjenu tvrdnje o tome da protivnik osiguranja ne bi pretrpio nikakvu štetu ili da bi ona bila neznatna potrebno je dati određeno i logično obrazloženje ocjene postojanja vjerojatnosti - utvrđenje kojih ima značaj pretpostavki za određivanje privremene mjere, s razlozima koji bi tu ocjenu opravdavali, a iz predmetnog prijedloga za osiguranje ne može se zaključiti da je određivanje mjere nužno ili da predlagateljici ne stoje na raspolaganju koja druga primjerna sredstva osiguranja, a ta pretpostavka mora biti kumulativno ispunjena u smislu odredbe čl. 344. st. 1. i 2. OZ-a.

ŽS u Zagrebu, Gž Ovr-1859/2023-2 od 15. travnja 2024., MSVS.

V. za stariju praksu: Pravo 85, str. 1022. - 1024.

Vrste privremenih mjera radi osiguranja novčane tražbine

Članak 345.

(1) Radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha takva osiguranja, a osobito:

- 1. zabrana protivniku osiguranja da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanje tih stvari i njihovo povjeravanje na čuvanje predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi,**
- 2. oduzimanje i polaganje gotovoga novca, vrijednosnih papira i sl. u sud, odnosno kod javnoga bilježnika,**
- 3. zabrana protivniku osiguranja otuđenja ili opterećenja svoje nekretnine ili stvarnih prava koja su na nekretnini uknjižena u njegovu korist, uz zabilježbu te zabrane u zemljišnu knjigu,**
- 4. zabrana dužniku protivnika osiguranja da dobrovoljno ispunji svoju obvezu protivniku osiguranja te zabrana protivniku osiguranja da primi ispunjenje te obveze, odnosno da raspolaže svojim tražbinama,**
- 5. nalog banci da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, na temelju naloga protivnika osiguranja, uskrati s dužnikova računa isplatu novčanoga iznosa za koji je određena privremena mjera.**

(2) Privremenom mjerom ne stječe se založno pravo.

(3) Zabrane iz stavka 1. ovoga članka smatraju se provedenima dostavom osobi kojoj su izrečene, odnosno zemljišnoknjižnom odjelu suda.

(4) Otuđenje i opterećenje pokretnina iz stavka 1. točke 1. ovoga članka koje protivnik osiguranja obavi protivno zabrani bez pravnoga su učinka, osim ako ima mjesta primjeni pravila o zaštiti poštenoga stjecatelja.